

Sajam razmjene ideja

Za vrijeme održavanja XX. Jesenskog poslovnog sastanka Hrvatske mreže zdravih gradova u Opatiji, od 22. do 24. listopada 2015. godine, a vezano uz središnju temu sastanka Ulaganje u rani razvoj djece, organiziran je, po prvi puta, i Sajam razmjene ideja.

Zamisao Sajma bila je omogućiti članovima Mreže u opuštеноj atmosferi istovremeno predstavljanje svojih i upoznavanje modele dobre prakse iz drugih sredina. Kako je ovoga puta (za razliku od 2002. kada je Opatija također bila domaćin Poslovnog sastanka) vrijeme bilo prekrasno, Sajam je održan na otvorenom, u parku ispred Vile Antonio. U vremenu od 15.30 do 17.30, na desetak postavljenih (i nešto improviziranih) promotivnih štandova bili su predstavljeni gradski i županijski modeli ulaganja u rani razvoj. Posjetitelji su se rotirali svakih pet minuta kako bi mogli čuti sve izložene modele. U dva sata trajanja Sajma bilo je predstavljeno dvadesetak programa, od trudničkih tečajeva i priprema za roditeljstvo, grupa za potporu (dojenju i jednoroditeljskim obiteljima), otkrivanja i liječenja postporođajne depresije, priprema za vrtić, programa rada s djecom i roditeljima u vrtiću, do igraonica i programa

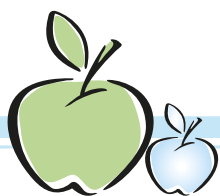
koji se nude u slobodno vrijeme, rane intervencije kod djece s neurorizikom, integracija djece s dodatnim potrebama, itd. Programi su predstavljeni kroz tehnologiju i proizvode programa (publikacije, postere, slike, video, iskustva sudionika i sl.), a ne tipično kroz PP prezentacije.

Pokazne vježbe rada s predškolicima odvijale su se kontinuirano na Sajmu razmjene ideja, a vodio ih je Diego Lipovšek iz Stolnoteniskog kluba Opatija. Kroz igraonice stolnog tenisa kod djece se razvijaju motoričke sposobnosti, opći funkcionalni kapacitet organizma, ali jača i sposobnost komunikacije i suradnje s drugim članovima skupine (socijalizacija).

Svoj rad tijekom proteklih deset godina prikazalo je Društvo Naša djeca Opatija. Udruga je kreator mnogobrojnih aktivnosti za djecu poput Dječjeg gradskog vijeća i Dječjeg foruma, a osmislili su i financirali i mnoge druge projekte kao ABC o gradu. Pri Društvu Naša djeca Opatija djeluje i radionica Kolibrići za djecu s teškoćama u razvoju pod stručnim vodstvom profesora rehabilitatora, defektologa, psihologa, logopeda i pedagoga. Kroz radionicu Kolibrići provodi se i inkluzija, što znači da djeca s teškoćama u razvoju zajedno

sa svojim vršnjacima, a prema svojim mogućnostima, sudjeluju u igri i svim organiziranim aktivnostima. Osim radionica za djecu, postoji i radionica za odrasle Klub roditelja, u kojoj su organizirana grupna i individualna savjetovanja namijenjena roditeljima djece s posebnim potrebama.

Predstavnici Rijeke bili su Dječji vrtić Rijeka, Udruga Patak i Dječji dom Tić. Dječji vrtić Rijeka prikazao je redovni program obogaćen elementima sporta, ranim učenjem engleskog jezika, katoličkim vjerskim odgojem, programom za darovitu djecu, brigom o oralnom zdravlju te inkluzijom djece s razvojnim poteškoćama. Program ranog učenja engleskog jezika za djecu predškolske dobi, u trajanju od pet sati dnevno, ugrađen je u program cjelodnevnog boravka djece u vrtiću. Program obogaćen sadržajima katoličkog vjerskog programa također je ukomponiran u redovni program, a cilj mu njegovati i duhovnu dimenziju djeteta. Provode ga za to dodatno educirani odgajatelji. Program za darovitu djecu ima za cilj što ranije prepoznati i izaći u susret specifičnim obrazovnim i socio emocionalnim potrebama darovite djece. Briga o oralnom zdravlju stvara zdrave higijenske navike djeteta već od jasljičke dobi, te nudi

dotatnu pomoć roditeljima u održavanju oralnog zdravlja. Inkluzivno obrazovanje ima za cilj rano prepoznavanje djece s posebnim potrebama, osnaživanje roditeljskih kompetencija te razvoj komunikacije kod djece u svrhu socijalizacije. Svako dijete obrazuje se prema individualiziranom odgojno-obrazovnom programu, koji zajednički izrađuju odgajatelji, stručni tim i roditelji. Održavaju se i razna društvena događanja, kao npr. Festival stvaralaštva i postignuća djece s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom, Dječji tjedan, Festival proljeća, Maškare i Homo si teč. U Dječjem vrtiću Rijeka posebna se pozornost pridaje prilagodbi djece na vrtić, kako bi reakcija djeteta na odvajanje prošla što bezbolnije i za djecu i za roditelje.

Vježbanje od prvih mjeseci života predstavila je Margerita Rena Stipković iz Udruge Patak. Programe Sport prije sporta kreiraju i vode profesori kineziologije, odgajatelj, viši fizioterapeut i pedijatar te služe kao izuzetna osnova za kasnije bavljenje bilo kojim sportom. Uravnoteženim vježbanjem potiče se razvoj osnovnih motoričkih vještina te djeluje na cjelokupni psihomotorni i funkcionalni rast djeteta. Savjetodavni rad s djecom žrtvama nasilja predstavila je Tamara Žakula Desnica iz Dječjeg doma Tić, Rijeka. Dječji dom Tić organizira Školu za razvedene roditelje i radionicu Ja, mama i tata te savjetodavni rad s djecom žrtvama nasilja. Radionica Ja, mama i tata - zajedno dva sata ciklus je od pet radionica namijenjenih djeci predškolskog i nižeg školskog uzrasta te njihovim roditeljima. Naglasak je stavljen na pozitivnu interakciju i kvalitetno zajednički provedeno vrijeme roditelja i djeteta. Osim što jača kapacitete roditelja, važan je oblik prevencije nasilja nad djecom. Škola za razvedene roditelje – program psihološke podrške razvedenim roditeljima ima za cilj olakšati prilagodbu djece i roditelja na nove životne okolnosti. Program uključuje mogućnost razmijene iskustava u grupi uz pruženo teorijsko znanje, a svi roditelji imaju i mogućnost individualnog psihološkog savjetovanja. Savjetodavni rad obuhvaća dijagnostiku poteškoća kod djece kod koje postoji sumnja na zlostavljanje ili zanemarivanje, rad s obiteljima kod kojih postoji rizik za pojavu zlostavljanja te suradnju s institucijama kako bi se što efikasnije zaštitila zlostavljana i zanemarivana djeca. Stručnu pomoć pruža multidisciplinarni tim (psiholozi, socijalni radnik, psihijatar i pedijatar).

Gradski ured za obrazovanje, kulturu i sport grada Zagreba predstavio je programe za djecu jasličke i vrtičke dobi. Grad Zagreb osnivač je 60 dječjih vrtića koji djeluju na 220 lokacija i u 2 bolnice. Mrežu gradskih dječjih

vrtića nadopunjuje 67 privatnih i vjerskih dječjih vrtića te tri specijalizirane ustanove za djecu s teškoćama rane i predškolske dobi. U vrtićima Grada Zagreba provodi se stotinjak vrsta različitih programa razvojno i sadržajno usmjerenih prema potrebama djeteta i roditelja u trajanju od najviše deset sati dnevno (programi počinju od 5 sati ujutro i traju do 20 sati navečer, prema potrebama radnog vremena roditelja).

Programi obuhvaćaju: program od 6 mjeseci do godine dana, redovni cjelodnevni desetsatni program, poludnevni program, smjenski program, posebne cjelodnevne kraće programe, posebne programe za djecu s teškoćama u razvoju i darovitu djecu, posebne programe Montessori i Waldorf, programe za djecu nacionalnih manjina, vjerske programe (katolički, židovski, evangelistički), programe za socijalno potrebitu djecu, programe Dani dječjih vrtića i Vrtić u bolnici, danonoćne petodnevne programe Djeca u prirodi za djecu pred polazak u školu, zdravstveno- rekreativne programe, program ljetovanja u organizaciji Grada Zagreba, manifestacije i humanitarne akcije. U dječje vrtiće Grada Zagreba uključeno je 10.660 djece s teškoćama u razvoju i taj se broj stalno povećava jer se teškoće otkrivaju zahvaljujući stručno razvojnoj službi vrtića, koja neposredno radi s djecom. Analiza djece s teškoćama vodi se u tri kategorije, djece s teškoćama u razvoju, djece s posebnim razvojnim i edukacijskim potrebama te djece sa zdravstvenim teškoćama. Grad Zagreb prihvaća 95% zahtjeva roditelja djece s teškoćama za integracijom te se prvenstveno integriraju u redovne skupine. Osim djece integrirane u redovne i posebne programe gradskih dječjih vrtića još 350 djece uključeno je u programe specijaliziranih ustanova.

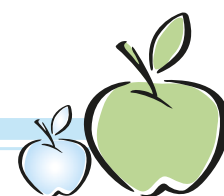
Dom zdravlja Zagreb Zapad prikazao je svoj projekt ranog otkrivanja poslijeporođajne depresije. Od oko 40.000 tisuća roditelja u Hrvatskoj godišnje, njih deset posto (4.000) pati od postporođajne depresije, no samo petina ih prepoznaje svoje stanje i traži stručnu pomoć liječnika. Uvođenjem depistaže došlo je do dvostrukog povećanja dijagnosticiranih postporođajnih depresija.

Dom zdravlja Zagreb Centar organizira radionice ispravnog postupanja s djetetom tzv. Baby handling, patronažne sestre osiguravaju grupe za potporu dojenja, grupe potpore jednoroditeljskim zajednicama te surađuju s vrtićima i školama na području Gračana.

Dom zdravlja Zagreb Istok odnedavno je krenuo s organiziranjem Savjetovaništa za dojenje. U slučaju zamjećivanja poteškoća dojenja, patronažna sestra roditelju uputi na Savjetovanište gdje joj je dostupna i osigurana stručna podrška i pomoć patronažne sestre, međunarodno certificirane savjetnice za dojenje. Omogućeno je i telefonsko savjetovanje mama.

Organizator je Škole za roditelje Zavod za javno zdravstvo Dr. Andrija Štampar iz Zagreba. Edukacija roditelja provodi se u večernjim terminima, a odnedavno je roditelje počeo upućivati i Centar za socijalnu skrb. Grupe od najviše dvanast polaznika zajednički uče vještine prepoznavanja vlastitih pogreški u odgoju te rade na unapređenju odgojnih stilova.

Model rane intervencije kod djece s neuroizikom i razvojnim odstupanjima predstavila je Udruga Leri iz Zagreba. Ova udruga za ranu logopedsku i edukacijsko-rehabilitacijsku intervenciju ima za cilj pružiti stručnu interdisciplinarnu pomoć djeci s

teškoćama u razvoju i djeci s rizikom za nastanak teškoća te njihovim obiteljima. Stručni tim čine logoped, edukacijski rehabilitator, radni terapeut, fizioterapeut, psiholog, pedijatar i socijalni radnik. Zbog fenomena mozgovne plastičnosti rana intervencija (do treće godine života djeteta) ima najučinkovitiji utjecaj na razvoj djetetovih potencijala pa je ova udruga prikazala kako je ovaj model rane intervencije (razvojno savjetovalište za roditelje djece s teškoćama u razvoju ili rizikom za njihov nastanak) uspostavljen u Zagrebu.

Marša Camlić i Loretta Morosin predstavile su model razvoja usluga rane intervencije za djecu s neurozicima i razvojnim teškoćama u Istarskoj županiji. Djeca s razvojnim teškoćama kod koje se teškoće ne pokazuju i ne mogu se utvrditi odmah po rođenju, već se pojavljuju u kasnijoj dobi djeteta, zakašnjelo primaju usluge. S njima se kasno započinju rehabilitacijski postupci, često dugo čekaju na usluge pa se razvojem mobilnog tima usluge rane intervencije nastoji dovesti što bliže korisnicima.

U Dubrovniku edukaciju o autosjedalicama organizira dubrovačka podružnica udruge RODA. Cilj je ovog programa podići svijest među roditeljima i javnosti općenito o važnosti dječjih autosjedalica i ulogi koje igraju u sprječavanju ozljeda i smrti djece kao putnika uslijed prometnih nesreća te pružiti roditeljima relevantne, pravilne informacije o važnosti korištenja dječjih autosjedalica i konkretne savjete o njihovom pravilnom korištenju. Dubrovačka podružnica udruge RODA provodi i Malu školu dojenja koja daje neprocjenjivu pomoć budućim majkama koje se pripremaju za dojenje jer je to najčešće jedino mjesto (uz Rodin portal i forum) na kojem mogu

dobiti dovoljno informacija o dojenju (pripremi, načinu dojenja, tehnikama dojenja, problemima i sl.), koje često utječu i na uspjeh u dojenju. U ugodnom druženju s educiranim savjetnicama za dojenje, parovi saznaju osnovne informacije o dojenju, stječu prvi impuls samopouzdanja da je dojenje izvedivo (čak i u ovom užurbanom ritmu današnjice), da je vrijedno i koliko je vrijedno inicijalnog truda i pripreme, razbijaju se mitovi i strahovi i stvara se pozitivno okruženje nužno za uspjeh u dojenju.

Projekt Rođeni za čitanje sastoji se u zajedničkom čitanju knjiga djeci sukladno njihovoj životnoj dobi i sposobnosti shvaćanja. Knjige im se poklanjaju pa dijete do odlaska u školu sakupi svoju malu biblioteku od četiri slikovnice. Važnost čitanja djeci od najranije dobi najvažnija je pojedinačna aktivnost u stjecanju znanja potrebnog za uspjeh u čitanju, potiče razvoj pismenosti i razvoj jezika, potiče ljubav prema čitanju i obogaćuje odnos između roditelja i djece. Projekt se provodi na dječjem odjelu Opće bolnice Dubrovnik, gdje dijete tijekom hospitalizacije, ovisno o godinama, dobiva na dar prilagođenu slikovnicu.

Patronažna služba Doma zdravlja Krapinskozagorske županije predstavila je svoj program rada s trudnicama i majkama na promociji dojenja. Patronažna sestra dobiva obavijest o trudnici već od (primarne) ginekološke sestre te počinje obilazak žena i prije poroda. Patronaža također redovito dobiva i obavijest o otpustu roditelje iz bolnice. Patronaža posjećuje i savjetuje roditelje najmanje četiri puta u prvom mjesecu od poroda te u trećem, šestom i devetom mjesecu od poroda. U slučaju prepoznavanja teškoća, sestra upućuje pacijenticu liječniku obiteljske medicine.

Programom je obuhvaćeno više od 90% trudnica na više od 20 lokacija u županiji. Važnost rane intervencije prikazala je i Zlata Perković iz SUVAG-a Karlovac. Oni obavljaju logopedske, rehabilitacijske, grupne terapije i kineziterapiju. Tijekom logopedske terapije roditelji su aktivno uključeni u program. Rehabilitacijska terapija pruža cjelokupnu motoričku i senzoričku stimulaciju.

Patronažna služba Doma zdravlja Karlovac provodi niz aktivnosti kojima se nastoji osigurati zdrav razvoj djece. Edukacije, savjetovanja i pokazne radionice namijenjene su trudnicama, majkama, djeci, ali i svim ostalim članovima obitelji koji sudjeluju u brizi za djecu od najranije dobi i žele stručnu podršku. Provode se tečajevi pripreme za roditeljstvo, trudnički tečajevi, organizirane su grupe za potporu dojenju, radionice dojenačke dohrane i druge. Kao poseban oblik edukacije uz priliku za igru i socijalizaciju u suradnji s Gradskom knjižnicom Ivan Goran Kovačić provodi se projekt Bebe u knjižnici, gdje patronažne sestre održavaju predavanja na aktualne teme. Slična aktivnost provodi se i u čitaonici i knjižari za djecu Knjiguljica.

Nataša Basanić Čuš i suradnici prikazali su programe sveobuhvatne podrške ranom razvoju djece u Gradu Poreču. Prikazani su programi namijenjeni kvalitetnom provođenju slobodnog vremena djece, uz savjetovanje i informiranje. Podrška uključuje pripremu trudnica za porod, vodič kroz slobodne aktivnosti djece i priručnike za roditelje (priprema djeteta za vrtić, priprema djeteta za školu ...).

Povezanost uređenja stambenih četvrti i alergijskih dišnih bolesti na primjeru grada Vinkovaca prikazala je mr. sc. Mandica Sankovic, dipl. ing. arh. Riječ je o studiji koja je dokazala utjecaj gradnje ulica i sadnje zelenila (raznošenje visokoalergene peludi) na pojavu akutnog rinitisa i alergijske astme. Temeljem studije izrađeni su novi kriteriji prilikom odobravanja gradnje u Vinkovcima. Preduvjet je zdravlja prostorno planiranje kao sveobuhvatna interdisciplinarna aktivnost u koju mora biti uključena i zajednica. Prevencija alergijskih bolesti dišnih putova, osim unapređenja kvalitete života oboljelih i njihovih obitelji, dovodi i do smanjenja izostanaka s posla i iz škole te smanjuje troškove liječenja.

Prof. dr. sc. Selma Šgorić
nacionalna koordinatorica HMZG
ssgoric@snz.hr